

Seletuskiri

haridus- ja teadusministri 15. augusti 2023. a käskkirja nr 221 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Noorsootöö meetmed noorte tööturule sisenemise toetamiseks ja NEET-staatuses noortele tugimeetmete pakkumiseks“ elluviimiseks“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Käskkirja eelnõuga muudetakse haridus- ja teadusministri 15. augusti 2023. a käskkirja nr 221 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Noorsootöö meetmed noorte tööturule sisenemise toetamiseks ja NEET-staatuses noortele tugimeetmete pakkumiseks“ elluviimiseks“ (edaspidi *käskkirj*).

Käskkirja lisa muutmisel on neli peamist eesmärki. Suurendatakse tegevuse 21.4.7.2 eelarvet meetmes kasutusele võtmata vahendite arvelt 808 436 euro võrra ja sellest tulenevalt suurendatakse väljundnäitaja sihttasest. Lihtsustatakse eelarve struktuuri, esitades selle ühe koondreana. Laiendatakse tegevussuuna 2.1.2 NEET-staatuses noortele suunatud tegevuste loetelu. Kohandatakse Statistikaameti ühikuhinda.

Käskkirja muutmise eelnõu ja seletuskirja koostasid: noortevaldkonna juhtivekspert (Airi.Park@hm.ee, tel 735 0746), peaekspert Liisa Lints (Liisa.Lints@hm.ee, tel 735 2033), peaekspert Laura Tiitus (Laura.Tiitus@hm.ee, 735 0196), noorte- ja andepoliitika osakonnajuhataja Heili Griffith (Heili.Griffith@hm.ee, tel 735 22157), strateegia- ja finantsosaosakonna välisvahendite juht Inge Oopkaup (Inge.Oopkaup@hm.ee, tel 735 0279), välisvahendite nõunik Ragne Hoff (Ragne.Hoff@hm.ee, tel 735 0306) ja peaekspert Meelis Aunap (Meelis.Aunap@hm.ee, tel 735 0105).

Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Haridus- ja Teadusministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusnõunik Kadi Mölder (Kadi.Mölder@hm.ee, tel 735 0234).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Käskkirjaga muudetakse kehtivaid toetuse andmise tingimusi (edaspidi *TAT*) ja käskkirja lisa kehtestatakse uues sõnastuses.

Punktis 1 täiendatakse meetme panuse kirjeldust ja lisatakse Noortevaldkonna arengukava eesmärgi ISE saavutamisesse panustamine.

Punktis 2.1.2. jäetakse välja nõue toetada vaid mobiilse noorsootöö rakendamist ja noorsootöö võimalusi, tagades tugi üksnes nendes piirkondades, kus NEET-staatuses olevate ja töötute noorte arv/osakaal on kõrgem ning lisatakse viide toetada noori mitteformaalõppe kaudu. Muudatusega vähendatakse rõhuasetust mobiilse noorsootöö teenusele ja suurendatakse paindlikkust tegevuste elluviimisel, võimaldades lähtuda kohaliku tasandi vajadustest, mitte statistilistest, sh piirkondlikest piirangutest. Teenuste laiendamiseks eemaldati fookus noorsootööle, sh noortekeskustele ja noorsootöö organisatsioonidele. Hangete läbiviimise kaudu toetatakse noortevaldkonna teenuste rakendamist kohalikul tasandil. Hanke raames toetatavad noortevaldkonna teenused sõnastatakse vastavalt kas hankekutses või pakutakse välja pakkujate endi poolt täitmaks hanke eesmärgi.

Sihtrühma kuuluvate noorte osas täpsustatakse, et õppimiskohustusliku ea puhul on fookuseks noorte haridustee jätkamise toetamine. Täpsema meetodi valik oleneb piirkondade vajadustest ning sellest tulenevalt on asjakohane jätta käskkirjas loetelu lahtiseks.

Tugimeetmetena jäetakse välja mobiilse noorsootöö arenguprogrammi ning käsiraamatu koostamise viide, kuna toetades teenuse osutamisel paindlikku lähenemist, võivad tugi- ja arendustegevuste vajadused olla teistsuguse sisu ja väljundiga. Tugi- ja arendustegevuste sihtrühma osas on eemaldatud piirang noorsootöö korraldajatele, noortekeskustele ja noorsootöö organisatsioonidele. Arvestades, et võimalike teenuste loetelu ei ole piiritletud, on sihtrühmaks noortevaldkonna korraldajad ja arendajad ning asutused.

Punktis 2.1.3 täpsustatakse sihtrühma ja uurimise valdkonda – „noorsootöö korraldajate“ asemel on sihtrühmaks laiemalt noortevaldkonna korraldajad ja arendajad ning „noorsootöö uurimise populariseerimiseks“ fookuse asemel on noortevaldkonna uurimise populariseerimine. Muudatused on vajalikud, et laiendada sihtrühma tervele valdkonnale.

Punktis 2.2.1 täiendatakse tegevuse eesmärkide kohta esitatud kirjeldust, vastates küsimusele, mida eesmärgi saavutamiseks on plaanis teha.

Punktis 3.1.3. asendatakse mõiste „noorsootööst“ mõistega „noortevaldkonnast“ seoses punktis 2.1.2 välja jäetud nõudega toetada mobiilse noorsootöö rakendamist ja seeläbi suurendades paindlikkust tegevuste elluviimisel.

Punktis 3.2 täpsustatakse tegevuse 2.2.1 tulemust.

Käskkirjas tuuakse peamise tulemusena välja YAM programmi kohandamine Eesti oludele vastavaks ning programmi elluviimine kolmanda kooliastme noortele. YAM teenuse osutamine hõlmab lisaks kvaliteetse, usaldusväärse ja noortele sobivas keeles noorteinfo jagamist vaimset tervist toetava ja tuge pakkuvate ressursside kohta. YAM mõju ei lõppe peale teenuse osutamist klassiruumis. Oluline on, et noored oskavad iseenda ja oma eakaaslaste käitumisele ja tunnetele tähelepanu pöörata, mõistavad, et probleemide süvenemise ennetamiseks on vajalik abi otsida ning on teadlikud infost, kust vajalikku abi leida. Ühtlasi luuakse programmi tegevuste raames koostöövõrgustik haridusasutuste ja YAM teenuseosutajate vahel, et tagada teenuse edukas elluviimine.

YAM ennetusprogrammi litsentsi ainuomanik on *Mental Health in Mind International AB* (edaspidi MHIM). MHIM poolt koolitatakse YAM teenuse osutamiseks vähemalt 18 juhendajat (sotsiaalpedagoogid, koolipsühholoogid, õpetajad või noorsootöötajad). Selleks, et juhendajad oleksid toetatud riigisiseste tegevuste elluviimisel, tagatakse MHIM toel, aga Harno elluviimisel koolitustegevused ka 18 assistendile. Koolitustegevuste üheks tulemuseks on jätkusuutlik koostöö MHIM-ga programmi raames.

Esialgselt oli planeeritud, et Eestis on vähemalt 3 YAM koolitajat, kes saavad edaspidi ise kohapeal läbi viia juhendajatele suunatud koolitusi. Selline tegevus on vastuolus YAM programmi litsentsitingimustega. Litsentsitingimused välistavad MHIM välised koolitajad, mistõttu ei ole võimalik saavutada esialgset kirjeldatud tulemust ning see on mõistlik käskkirjast eemaldada.

Vähemalt 18 koolitatud juhendajat on piisav üle Eesti teenuse osutamiseks ja juhendajatele mõistliku koormuse pakkumiseks. YAM teenuse osutamise jätkusuutlikkust ei määra uute koolitatud juhendajate arv, vaid sihtgruppi kuuluvate noorte arv, kes teenust saavad juba koolitatud juhendajatelt.

Praeguses ajahetkes puudub YAM teenuse osutamise jätkusuutlikkuse tagamiseks rahastusskeem peale TAT-i abikõlblikkuse perioodi. Kui YAM teenuse osutamiseks tuleb

täiendav rahastusskeem, siis on olemas ka sertifitseeritud teenuseosutajad ehk eesmärkide elluviimine saab jätkuda. Juhendajatel on õigus ning ka kohustus oma sertifikaadi hoidmiseks jätkata teenuse osutamist ka peale TAT-i lõppu. Litsentsi omanik näeb ette, et litsentsi andmine YAM programmi elluviimiseks konkreetsetes asukohas (Eestis) nõuab keske koordinaatorite tiimi olemasolu. Elluviija näeb, et mõistlik on antud ametikoht/ametikohad luua peale TAT-i lõppu Harno struktuuri, kuhu on juba täna asetatud mitmed hariduse tugiteenused.

Punktis 3.3 tõstetakse meetme 21.4.7.2 ja ühtlasi tegevuse 2.2.1 „Noorte vaimset tervist toetavate tegevuste elluviimine“ väljundnäitaja „Teenust saanud noorte arv“, sihttase 5500-ni. Kuna algselt oli kogu meetme (21.4.7.2) väljundnäitaja „Teenust saanud noorte arv“ (VVV11) sihttase kokku 2940 (sh 1500 noort tegevuse „Teenused riskinoortele ning laste ja noorte kodanikuühiskonda kaasamine“ raames SPIN programmis osalejad ja 1440 YAM programmis osalejad), siis nüüd muutub seoses YAM eelarve suurendamisega ka kogu meetme sihttase, suurenedes 7000ni (1500+5500).

Seoses sellega, et ettevalmistavad tööd (nagu programmi litsentsilepingu sõlmimine, materjalide tõlkimine, kohandamine ja kujundamine), millele kulus seni kõige enam ajalist ressursi ning programmi vahendeid, on tehtud, saab lisanduvad eelarvelised vahendid järgneva ajaperioodi jooksul kasutada primaarselt teenuse osutamiseks sihtgruppidele.

Sihttaseme 5500 seadmise aluseks on arvestus, et 18 juhendajat jõuavad YAM teenust osutada kolme kuni nelja õppeaasta jooksul (2025/2026, 2026/2027, 2027/2028, 2028/2029) maksimaalselt 305 seitsmenda klassikomplektile. See omakorda tähendab, et iga juhendaja osutab kolme õppeaasta jooksul YAM teenust 17 klassile, kokku 85 kontaktundi.

Punktis 3.3 täpsustatakse tegevuse 2.1.2 „NEET-staatuses noorte toetamine“ meetmete nimekirja tulemusnäitaja kohta esitatud selgitavat teavet. Kehtivas käskkirjas loendatakse noori, kes on teenust saanud, teenusest väljunud ja kellel on teenusest väljumisest möödas 6 kuud. Tulemusnäitajasse lisatakse täiendus „kellega on hiljem ühendust saadud“.

2.1.2 tegevuse väljundnäitaja nimetuses on viide noorsootöö teenustele, kuid seda täidavad kõik noortevaldkonna teenused, mida tegevussuuna eesmärgi täitmiseks rakendatakse.

Peatükis 7 pikendatakse antud käskkirja alusel toetatavatele tegevustele toetuse andmise abikõlblikkuse perioodi, milleks on 01.01.2023–31.10.2029. Abikõlblikkuse perioodi pikendamine 2 kuu võrra võimaldab käskkirja alusel tehtavaid tegevusi viia ellu pikema ajaperioodi jooksul, mis on oluline indikaatorite saavutamiseks, kuna tegevuste alustamine on erinevatel põhjustel viibinud.

Peatükis 8 on esitatud tegevuste kogumaksumuse 14 472 849 eurot kujunemine ning meetmete ja rahastamisallikate (ESF+ toetusena 10 130 994 eurot ja riikliku kaasfinantseeringuna 4 341 855 eurot) vaheline jaotus.

Meetmete 21.4.5.1. „Noortevaldkonna arendamine“ rakenduskavaga kooskõlas oleva sekkumise „Noorsootöö meetmed noorte tööturule sisenemise toetamiseks ja NEET-staatuses noortele tugimeetmete pakkumiseks“ ja 21.4.7.2. „Noortevaldkonna arendamine“ rakenduskavaga kooskõlas oleva sekkumise „Teenused riskinoortele ning laste ja noorte kodanikuühiskonda“ eelarved esitatakse edaspidi detailse jaotuse asemel ühe koondreana, kustutatakse tabelid 2 ja 3. Selline lahendus võimaldab suunata ressursse paindlikult tegevustesse, mis toetavad oodatavate tulemusteni jõudmist.

Arvestades NEET-staatuses noorte toetamise tegevuse kesksel rollil meetme eesmärkide saavutamisel, on rakendusetapis ilmnunud vajadus suunata tegevusse 2.1.2. vabade vahendite

arvelt rohkem ressursi, et jõuda kavandatud sihttasemeni ja tagada väljundnäitaja - 10 000 NEET noorte osalemiskorda noorsootöö teenustes - täitmine.

Tegevuse 21.4.5.1. kogumaksumuseks kujuneb 12 637 996 eurot, millest EL toetuse osakaal on 70% ehk 8 846 597 eurot ja riikliku kaasfinantseeringu osakaal 30% ehk 3 791 399 eurot.

SFOSis muudetakse eelarve kuvapilti vastavalt kokkuleppele rakendusüksusega. Elluviija poolt rakendusüksusele esitatava vahearuande ja lõpparuande sisu esitatakse jätkuvalt tegevuste lõikes.

Punktis 8.2. suurendatakse meetme 21.4.7.2. kohase rakenduskavaga kooskõlas oleva sekkumise kogumaksumust vabade vahendite arvelt 808 436 eurot võrra. Tegevuse kogumaksumuseks kujuneb 1 834 853 eurot, millest EL toetuse osakaal on 70% ehk 1 284 397 eurot ja riikliku kaasfinantseeringu osakaal 30% ehk 550 456 eurot.

SFOSis muudetakse meetme eelarvete kuvapilti vastavalt eelpool kirja pandud kokkuleppele rakendusüksusega ehk detailse jaotuse asemel ühe koondreana.

Statistikaameti poolt ühikuhinna alusel ellu viidavate tegevuste töömahu suurenemise tõttu täiendatakse ühikuhinna metoodikat ning korrigeeritakse vastavalt metoodikale ühikuhinna kujunemise alusandmeid. Selle tulemusel suureneb Statistikaameti tegevustele arvestatud aastane ühikuhind. Sellest tulenevalt muudetakse punktides 9.2.12 ja 10.5 tegevuse 2.1.3 „Noortevaldkonna seire- ja analüüsisüsteemi tugevdamine“ elluviija partneri Statistikaameti tegevuste kulude aastast ühikuhinda, milleks kujunes 31 300 eurot.

Ühikuhinnana Statistikaametile makstav summa on lõplik tasu noorteseire juhtimislaua oleva teabe uuendamise ja arendamise ning eksperimentaalanalüüside läbiviimise eest. Muid kulusid, mis Statistikaametil nende ülesannete täitmisel tekivad, ühikuhinnale lisaks ei hüvitata, v.a eraldi kokkuleppel noorteseire juhtimislaua IT-arenduse kulud, mida suurendatakse kuni 70 000 euroni punktis 10.6. Kulude mahu suurendamine on põhjendatud tööde kallinemise ja mahu suurenemisega.

Ühikuhinda makstakse eelarveaasta kohta kord aastas. Kui eelarveaasta jääb lühemaks kui kalendriaasta, siis vähendatakse ühikuhinda proportsionaalselt. Väljamakse aluseks on Statistikaameti esitatud sisuaruanne, mis hõlmab kogu eelarveaastat ja mis sisaldab kirjeldust lepingujärgselt tehtust.

Punktis 9.3 täiendatakse sättega, mille kohaselt on majutuskulud abikõlblikud otsekuluna üksnes juhul, kui need sisalduvad sisse hangitud terviklahenduses.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei esine õigusaktides varem kasutamata termineid.

4. Eelnõu mõjud ja käskkirja rakendamiseks vajalikud täiendavad kulutused

Käskkirja teksti muutmise mõjul muutuvad noortele suunatud tegevused paindlikumaks ja kättesaadavamaks, vastates valdkonna vajadustele muutuvas ühiskonnas.

Eelarve suurenemine tegevuses 21.4.7.2. toetab rohkemate noorteni jõudmist, sh suureneb tegevuse indikaator, mõjutades otseselt noorte teadlikkuse suurenemist.

Koondeelarve võimaldab suunata ressursse paindlikult tegevustesse, mis toetavad oodatavate tulemusteni jõudmist. Seoses sellega jõuab rohkem tegevusi ja kiirelt otse noorteni.

Lisaks tegevuse 21.4.7.2. eelarve suurenemisele täiendavaid kulutusi käskkirja muudatused kaasa ei too.

5. Käskkirja kehtivus

Käskkirja rakendatakse tagasiulatuvalt 1. jaanuarist 2026. a. See tagab noorteseire juhtimislaua järjepideva andmete avaldamise ja sellega Statistikaametile andmekogumise ja avaldamisega seotud kulude katmise aastase ühikuhinna alusel terve kalendriaasta eest.

6. Eelnõu koostöölastamine

Eelnõu esitatakse koostöölastamiseks Rahandusministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile, Siseministeeriumile, Justiitsministeeriumile, Kultuuriministeeriumile, Kliimaministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja Riigikantseleile ning arvamuse avaldamiseks Riigi Tugiteenuste Keskusele, Haridus- ja Noorteametile, Statistikaametile, Tartu Ülikoolile ja Tallinna Ülikoolile.